

ЗАТВЕРДЖЕНО МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Розробники:
Балачова Л. В., канд. іст. наук, доцент кафедри історії української економіки та підприємств іноземних громадян,
Добружинська Л. Е., канд. іст. наук, доцент кафедри історії української економіки та підприємств іноземних громадян,
Матроцький В. М., ст. викладач кафедри історії української економіки та підприємств іноземних громадян,
Сеніаренко Н. О., канд. іст. наук, доцент кафедри історії української економіки та підприємств іноземних громадян.

Проректор з навчально-методичної роботи

Карина ЦЕМАШКАЛО

Соціальна та економічна історія України
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	12 Інформаційні технології
Спеціальність	126 Інформаційні системи та технології
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	Інформаційні системи та технології
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри
українознавства і мовної підготовки
іноземних громадян

Ольга ЧЕРЕМСЬКА

Харків
2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри *українознавства і мовної підготовки іноземних громадян*
Протокол № 2 від 23.09.2021 р.

Розробники:

Баличева Л. В., канд. іст. наук, доцент кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян,

Добрунова Л. Е., канд. іст. наук, доцент кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян,

Мацюцький В. М., ст. викладач кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян,

Свинаренко Н. О., канд. іст. наук, доцент кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Соціальна та економічна історія України» є обов'язковою для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра за спеціальністю 126 «Інформаційні системи та технології».

Програму навчальної дисципліни укладено з урахуванням вимог стандарту вищої освіти за спеціальністю 126 «Інформаційні системи та технології» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування цілісного уявлення про соціальну та економічну історію України, її специфіку у період від найдавніших часів до сьогодення, набуття компетентностей, що сприяють соціальній стійкості й мобільності випускника на ринку праці.

Програма навчальної дисципліни передбачає навчання у формі лекцій, практичних (семінарських) занять і самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Підвищенню ефективності вивчення навчальної дисципліни має сприяти використання сайту персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	4
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Базові знання з предметів середньої освіти	Усі наступні навчальні дисципліни

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
КЗ 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	ПР 3. Використовувати базові знання інформатики й сучасних інформаційних систем та технологій, навички програмування, технології безпечної роботи в комп'ютерних мережах, методи створення баз даних та інтернет-ресурсів, технології розроблення алгоритмів і комп'ютерних програм на мовах високого рівня із застосуванням об'єктно-орієнтованого програмування для розв'язання задач проектування і використання інформаційних систем та технологій.
КЗ 9. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та	ПР 4. Проводити системний аналіз об'єктів проектування та обґрунтовувати вибір структури, алгоритмів та способів передачі інформації в інформаційних системах та

<p>необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>КЗ 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>	<p>технологіях.</p>
<p>КЗ 9. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>КЗ 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>	<p>ПР 6. Демонструвати знання сучасного рівня технологій інформаційних систем, практичні навички програмування та використання прикладних і спеціалізованих комп'ютерних систем та середовищ з метою їх запровадження у професійної діяльності.</p>
<p>КЗ 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>КЗ 3. Здатність до розуміння предметної області та професійної діяльності.</p> <p>КЗ 6. Здатність до пошуку, оброблення та узагальнення інформації з різних джерел.</p> <p>КЗ 8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>КЗ 9. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>КЗ 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства</p>	<p>ПР 10. Розуміти і враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, вимоги охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки та існуючих державних і закордонних стандартів під час формування технічних завдань та рішень.</p>

<p>на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>	
<p>КЗ 6. Здатність до пошуку, оброблення та узагальнення інформації з різних джерел.</p>	<p>ПР 11. Демонструвати вміння розробляти техніко-економічне обґрунтування розроблення інформаційних систем та технологій та вміти оцінювати економічну ефективність їх впровадження.</p>

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Соціально-економічний розвиток українських земель у період від найдавніших часів до кінця XIX ст.

Тема 1. Господарство й суспільство українських земель у період від найдавніших часів до кінця IX ст.

- 1.1. Господарство та форми соціальної організації за часів палеоліту й мезоліту.
- 1.2. Поява відтворювального господарства та пов'язані з нею соціальні зміни.
- 1.3. Господарство й суспільство енеоліту.
- 1.4. Спільноти бронзової доби та особливості їхньої економіки.
- 1.5. Господарство й суспільство раннього залізного віку
- 1.6. Давні слов'яни: особливості господарства та суспільства

Тема 2. Соціально-економічне життя на українських землях наприкінці IX – у першій половині XIV ст.

- 2.1. Економіка Київської Русі.
- 2.2. Суспільство Київської Русі.
- 2.3. Соціально-економічне становище українських земель під час удільної роздробленості та золотоординського панування.

Тема 3. Соціально-економічне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського, Королівства Польського та інших держав (середина XIV – середина XVII ст.)

- 3.1. Суспільство українських земель.
- 3.2. Економіка українських земель.

Тема 4. Соціально-економічне становище українських земель у період від середини XVII – до кінця XVIII ст.

- 4.1. Соціальні та економічні зміни на українських землях за доби гетьмана Богдана Хмельницького.
- 4.2. Соціальні процеси на українських землях наприкінці 1650-х – у 1780-х роках.
- 4.3. Економіка українських земель наприкінці 1650-х – у 1780-х роках.

**Тема 5. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій
наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.**

- 5.1. Суспільство Наддніпрянської України.
- 5.2. Економіка Наддніпрянищини.
- 5.3. Соціально-економічне становище західноукраїнських земель.

**Тема 6. Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій
у другій половині XIX ст.**

- 6.1. Соціальні та економічні зміни в Наддніпрянській Україні.
- 6.2. Соціально-економічне становище Західної України.

**Змістовий модуль 2. Соціально-економічний розвиток українських земель
у XX – на початку XXI ст.**

Тема 7. Україна на початку XX ст.

- 7.1. Соціально-економічне життя на українських землях (1900 – липень 1914 р.).
- 7.2. Соціально-економічне становище українських земель під час Першої світової війни.

**Тема 8. Українські землі у період Національно-демократичної революції 1917–
1921 рр.**

- 8.1. Соціальні й економічні зміни в Наддніпрянській Україні за доби Української Центральної Ради.
- 8.2. Соціально-економічне становище Української Держави Павла Скоропадського.
- 8.3. Соціально-економічне становище УНР за доби Директорії.
- 8.4. Соціально-економічне становище ЗУНР.
- 8.5. Соціально-економічні перетворення Радянського уряду.

Тема 9. Українські землі в міжвоєнний період (1921–1939 рр.)

- 9.1. УСРР у добу нової економічної політики.
- 9.2. Радянська Україна під час сталінської модернізації.
- 9.3. Українські землі у складі Польщі.
- 9.4. Українські землі у складі Румунії та Чехословаччини.

Тема 10. Україна під час Другої світової війни (1939–1945 рр.)

- 10.1. Соціально-економічні складники радянізації західноукраїнських земель 1939–1941 рр.
- 10.2. Соціальні й економічні зміни на підконтрольних СРСР українських землях у початковий період німецько-радянської війни.
- 10.3. Соціально-економічне становище українських земель під владою нацистів та їхніх союзників.
- 10.4. Соціальні й економічні зміни на підконтрольних СРСР українських землях у 1943–1945 рр.

Тема 11. УРСР у 1945–1991 рр.

- 11.1. Україна в останні роки правління Йосипа Сталіна (1945–1953 рр.).
- 11.2. Україна у хрущовський період (1953–1964 рр.).
- 11.3. Україна в роки правління Леоніда Брежнєва та його наступників (1964–1985 рр.).
- 11.4. Україна в горбачовський період (1985–1991 рр.).

Тема 12. Україна в 1991-му – 2020-х роках

12.1. Економіка України.

12.2. Соціальні процеси.

Перелік тем занять наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

У ході викладання навчальної дисципліни застосовуються пояснювально-ілюстративний та стимулювально-мотиваційний методи. Для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів передбачене застосування технології змішаного навчання, активних та інтерактивних навчальних технологій, серед яких: дискусії (семінарські заняття за темами 1 – 12), робота в малих групах (семінарські заняття за темами 3 – 5), мозкові атаки (семінарські заняття за темами 6, 7), виконання через сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця завдань, які стосуються лекційного матеріалу (лекційні заняття за темами 1 – 12).

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у здобувачів ураховує види занять (лекційні й семінарські заняття), а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у здобувачів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час виконання здобувачами інтерактивних завдань, які стосуються лекційного матеріалу, і проведення семінарських занять й оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 64 бали; за виконання пов'язаних із лекційним матеріалом інтерактивних завдань можна отримати 24 бали, за виконання домашніх завдань за темами семінарських занять, участь у дискусіях та інші різновиди роботи на семінарських заняттях – 36 балів, за підготовку есе-повіді – 4 бали);

модульний контроль, що проводиться у формі контрольної роботи й має на меті інтегровану оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля 1 (результат оцінюється в балах, максимальна кількість – 6 балів);

підсумковий контроль, що здійснюється на підставі проведення заліку у формі контрольної роботи, завданням якого є перевірка розуміння здобувачем програмового матеріалу в цілому, логіки та зв'язків між змістовими модулями, темами тощо (результат оцінюється в балах, максимальна кількість – 30 балів).

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з огляду на кількість балів, отриманих під час заліку, та балів, отриманих під час поточного й модульного контролю. Сумарний результат у балах за семестр становить: «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – не зараховано» та заноситься в залікову «Відомість обліку успішності» навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведеною в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі	Оцінка	Оцінка за національною шкалою
-------------------	--------	-------------------------------

види навчальної діяльності	ЄКТС	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	Задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	Незадовільно	Незараховано
1 – 34	F		

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Соціально-економічний розвиток українських земель у період від найдавніших часів до кінця XIX ст.			
	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція «Господарство й суспільство українських земель у період від найдавніших часів до кінця IX ст.»	Виконання інтерактивних завдань	2
	Семінар	Семінарське заняття з теми 1	Обговорення питань теми	3
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії			
Тема 2	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція «Соціально-економічне життя на українських землях наприкінці IX – у першій половині XIV ст.»	Виконання інтерактивних завдань	2
	Семінар	Семінарське заняття з теми 2	Обговорення питань теми	3
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії			
Тема 3	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція «Соціально-економічне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського, Королівства	Виконання інтерактивних завдань	2

		Польського та інших держав (середина XIV – середина XVII ст.)»		
	Семінар	Семінарське заняття з теми 3	Обговорення питань теми	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії		
Тема 4	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Соціально-економічне становище українських земель у період від середини XVII – до кінця XVIII ст.»	Виконання інтерактивних завдань	2
	Семінар	Семінарське заняття з теми 4	Обговорення питань теми	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії		
Тема 5	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.»	Виконання інтерактивних завдань	2
	Семінар	Семінарське заняття з теми 5	Обговорення питань теми	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії		
Тема 6	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій у другій половині XIX с.»	Виконання інтерактивних завдань	2
	Семінар	Семінарське заняття з теми 6	Обговорення питань теми,	3
			Контрольна робота	6
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії та контрольної роботи		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Соціально-економічний розвиток українських земель у XX – на початку XXI ст.				
М а	Аудиторна робота			

	Лекція	Лекція «Україна на початку ХХ ст.»	Виконання інтерактивних завдань	2
	Семінар	Семінарське заняття з теми 7	Обговорення питань теми	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії		
Тема 8	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Українські землі у період Національно-демократичної революції 1917–1921 рр.»	Виконання інтерактивних завдань	2
	Семінар	Семінарське заняття з теми 8	Обговорення питань теми	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії		
Тема 9	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Українські землі в міжвоєнний період (1921–1939 рр.)»	Виконання інтерактивних завдань	2
	Семінар	Семінарське заняття з теми 9	Обговорення питань теми	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії		
Тема 10	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «Україна під час Другої світової війни (1939–1945 рр.)»	Виконання інтерактивних завдань	2
	Семінар	Семінарське заняття з теми 10	Обговорення питань теми	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії		
Тема 11	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція «УРСР у 1945–1991 рр.»	Виконання інтерактивних завдань	2
	Семінар	Семінарське заняття з теми 11	Обговорення питань теми	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та		

	опрацювання	підготовка до дискусії та контрольної роботи		
Аудиторна робота				
Тема 12	Лекція	Лекція «Україна в 1991-му – 2020 х роках»	Виконання інтерактивних завдань	2
	Семінар	Семінарське заняття з теми 12	Обговорення питань теми	3
			Виголошення есе-доповіді	4
			Контрольна робота	30
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії та написання есе-доповіді.		
Загальна максимальна кількість балів за дисципліною				100

Рекомендована література

Основна

1. Бойко О. Д. Історія України : підручник / О. Д. Бойко. – 8-ме вид., переробл. та доповн. – Київ : Академія, 2021. – 640 с.
2. Економічна історія України : історико-економічне дослідження : в 2 т. / [ред. рада: В. М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Геєць та ін.; відп. ред. В. А. Смолій ; авт. кол.: Т. А. Балабушевич, В. Д. Баран, В. К. Баран та ін.] ; НАН України, Ін-т історії України. – Київ : Ніка-центр, 2011. – . –
Т. 1. – 2011. – 696 с.
Т. 2. – 2011. – 608 с.
3. Соціальна та економічна історія України: від найдавніших часів до середини XVII ст. [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Л. В.Баличева, Л. Е.Добрунова, В. М.Мацюцький, А. О.Пастушенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 125с.
4. Соціальна та економічна історія України: від середини XVII до початку XX ст. [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Л. В. Баличева, Л. Е. Добрунова, Н. Л. Шелкунова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 166 с.
5. Соціальна та економічна історія України : методичні рекомендації і завдання до самостійної роботи студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / уклад. Л. В. Баличева, Л. Е. Добрунова, В. М. Мацюцький, А. О. Пастушенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 94 с.

Додаткова

6. Бовуа Д. Трикутник Правобережжя: царат, шляхта і народ: 1793–1914 рр. / Д. Бовуа; пер. з фр. З. Борисюк. – Київ : Кліо, 2020. – 872 с.
7. Водотика Т. Простір можливостей: Україна в добу заліза та пари / Т. Водотика. – Київ : Кліо, 2018. – 240 с.
8. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної нації XIX – XX століття / Я. Грицак. – Київ : Yakaboo Publishing, 2019. – 656 с.

9. Гуржій О. Західна Європа та Гетьманщина в середині XVII – XVIII ст.: соціально-економічні аналогії, закономірності, специфіка / О. Гуржій. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2021. – 128 с.
10. Гуржій О. Нариси з історії розвитку виробничих відносин і торгівлі в Україні (друга половина XVII – початок XX ст.) / О. Гуржій, О. Реснт, Н. Шапошнікова. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2018. – 364, [1] с.
11. Даниленко В. Україна в 1985–1991 рр.: остання глава радянської історії / В Даниленко. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2018. – 278 с.
12. Залізник Л. Стародавня історія України / Л. Залізник. – 2-ге вид., доповн. – Київ : Темпора, 2019. – 640 с.
13. Пасіцька О. «Львівський Манчестер» і «Галицька Каліфорнія»: соціально-економічна діяльність українців Галичини (20–30-ті роки XX ст.) : монографія / О. Пасіцька. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2019. – 571 с.
14. Савчук І. Г. Розвиток господарської діяльності на території сучасної України у просторі і часі / І. Г. Савчук. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2019. – 208, [2] с.
15. Скирда В. В. Історія первісного суспільства : підручник / В. В. Скирда, Б. А. Шрамко. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2018. – 172 с.
16. Склокін В. Російська імперія і Слобідська Україна у другій половині XVIII ст.: просвічений абсолютизм, імперська інтеграція, локальне суспільство / В. Склокін. – Львів : Вид-во УКУ, 2019. – 268 с.
17. Соціальна та економічна історія України [Електронний ресурс] : бібліографічний показник для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / уклад. Л. В. Баличева, Л. Е. Добрунова, В. М. Мацюцький, А. О. Пастушенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 154 с.
18. Яворницький Д. І. Історія запорізьких козаків / Д. І. Яворницький; пер. з рос. І. Сварника. – Київ : ФОП Стебеляк, 2018. – 1070 с.

Інформаційні ресурси

19. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця за дисципліною «Соціальна та економічна історія України». – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=3549>